

TEMETÉSI BESZÉD*

FUNERAL SPEECH

Lojkó Miklós¹

*Tisztelt gyászoló család – kedves kollégáim és barátaim,
Frank Tibor halála egyelőre felfoghatatlan számomra.*

Egy világ ment el vele. Ez alatt nem csak személyét, személyiségét értem. Az a milió, hangulat, hangvétel, műveltség, kultúra, amit ő örökölt és képviselt, eltűnőben van. Lassan teljesen el is tűnik mellőlünk. Tibor írásaiban többek közt ezt a polgári liberális, akadémikus világot örököltette meg. Vajon tovább tudjuk-e adni mi, élők, akik ismertük őt, ezeket az értékeket a következő generációnak? Nem vagyok benne biztos.

Tiborral pontosan negyven évvel ezelőtt ismerkedtem meg, 1982-ben; nem is akárhogyan. Vizsontagságos sorkatonai szolgálat után volt gimnáziumi osztálytársnőim, akik már előttem elkezdték az angol szakot az ELTE-n, felhívták a figyelmemet: „Van egy tanárunk, akit pont azok a dolgok érdekelnek, mint téged.” (A gimnáziumban nem hagytam békén az osztálytársaimat az angol történelemmel.) Így elmentem a Frank tanár úr egyik előadására még elsőéves korom előtt. Feltettem a kezem, beleszóltam az előadásba, kérdeztem az óra után is. Tibor hamarosan elhívott az Eötvös Klubba, ahol annak idején az angol szakosok szinte napi gyakorisággal találkoztak a város közepén.

Emlékszem, ahogy egy tavaszi estén Tibor állt az Eötvös Klub bejáratánál, egyik lábával és háttal a falnak támaszkodva, és így az éjszakába nyúlva közösen felidéztek a világtörténelmet és íróit. Megbocsátóan hallgatta a félművelt fantazmagóriáimat. Kérte, tegezzem. Furcsa volt tegezni valakit, akit mindenki magázott.

Hosszú éveken át az Eötvös Klubban az év tetőpontja a karácsony előtti Frank–Nádasdy-duó humoreszkshow volt. Más egyetemekről is jöttek. Úgy tűnt, hogy ötszázan voltunk egy száz főt befogadó teremben. Dóltünk a nevetéstől. Az ember úgy érezte, ennél jobb diákélet nem is létezhet.

Elindult az első félévünk. Tizenkét történelem–angol kétszakos hallgató kezdte meg ötéves tanulmányait. Majd minden órára együtt jártunk a csoporttal. Kredit-

* Elhangzott 2022. október 11-én Frank Tibor temetésén.

¹ Történész; habil., egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

rendszer nem volt. Frank tanár úr órai szervezeti és tanulmányi keretet adtak. Kis túlzással azt lehet mondani: ő volt az osztályfőnökünk. A csoportunkból mindenki komoly útra indult el az életben. Tudósképzés folyt az egyetemen.

Tibor és a könyvek – vagy még inkább Tibor és a Könyv

„Itt az ideje, hogy ki-ki elkezdje magánkönyvtárának építését”, szolt hozzánk Tibor az egyik óra elején. Elmondta, milyen kritériumok alapján, hogyan és miként veti meg az ember későbbi szakmai könyvtárának alapjait. A gyűjtött könyveknek az ész és a lélek delektációját egyaránt kell szolgálnia. Centrális, már-már talán kultikus szerepet töltött be Tibor életében a Könyv. Egy életen át szisztematikusan gyűjtötte a könyveket témakörönként, szerzők és több egyéb megfontolás szerint. Olyan, klasszikusnak nevezhető könyvgyűjteményt, otthoni könyvtárat hozott létre, amilyen a 19. századi közgondolkodókra volt jellemző; a 20. század közepe óta alig találkozunk ilyennel. Egy példát kiragadva: Balázs Béla-gyűjteménye tudtommal egyedülálló.

Tibor az utolsó lehetséges pillanatig elvitte egyetemi csoportjait Budapest nagy könyvtáraiba. Megszelídítette, hívogatóvá tette diákjai számára e patinás, néha vastag falúnak tűnő intézményeket; elindítva ezzel tanítványaiban a könyvek életre szóló szakszerű ismeretét, respektusát és szeretetét egyre inkább könyvnélküli korszakunkban is.

Tibor és a tehetség gondozás

A bolognai felsőoktatási rendszerrel megjelenő egyetemi tömegtermelés Tibornak nyilvánvalóan nem tetszett, nem az ő világát idézte. Ennek ellenére, intézetigazgatóként mindent megtett azért, hogy színvonalzuhanás nélkül működjön az új rend, különösképpen ne vesszenek el benne tehetséges hallgatók, avagy tanár kollégák.

Tibor életpályája elejétől sasszemmel kereste és találta meg a tehetséges fiatal tanítványokat. Felkarolta és elindította őket a professzionális szakemberré válás útján. Mi tagadás, önelküle, segítsége, tanácsai, unszolása és fél életen át tartó támogatása nélkül nem lennének most itt. Nem állok ezzel egyedül. Amikor erre a rövid beszédre készültem, elgondolkodtam, aztán kb. tizenkét kollégám nevével megálltam a gondolkozásban. Mindegyikük magas pozícióban, a világ különböző tájain tanár, kutató, író, tudományszervező. Sokan itt állnak most közöttünk. Különösen a magyarországi anglisták és amerikanisták köszönhetik Tibornak a pálya felemelkedését, a világszínvonalú mezőnyt, amiben dolgozhatnak.

A segítség, odafigyelés, támogatás nem csak a pálya elején érkezett Tibortól. Bármikor lehetett hozzá fordulni, ha elakadt az ember, de leginkább ő vette észre,

hogy így van, és jelentkezett. Egy londoni ösztöndíjam elején elmondta, kiket keressek fel, és hivatkozzak rá. Ez így és egyszerűen aranykulcsnak bizonyult. Kapuk nyíltak meg, később szakmai és emberi barátságok, tekintélyes munkák, könyvek születtek. Mások mellett Péter Lászlóra gondolok itt, akinek Tibor mutatott be Londonban. A doktori tanulmányokon, a habilitáción át egészen a magas egyetemi kinevezésig ápolta Tibor a tanítványait, kollégáit. Hozzá hasonló mentorom, szövetségese, barátom nem volt, és nem is lesz. Isten nyugosztalja.